

Udskriftsdato: 9. januar 2026

CIS nr 9088 af 22/02/2018 (Gældende)

Cirkulæreskrivelse om oplysning og behandling af sager, hvor en indsat klager over at være blevet udsat for overgreb m.v. fra ansatte i kriminalforsorgen (Til kriminalforsorgsområderne)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin./nDirektoratet for
Kriminalforsorgen, j.nr. 16-26-0030

Cirkulæreskrivelse om oplysning og behandling af sager, hvor en indsat klager over at være blevet udsat for overgreb m.v. fra ansatte i kriminalforsorgen

(Til kriminalforsorgsområderne)

1. Indledning

På foranledning af en udtalelse fra Folketingets Ombudsmand skal direktoratet henlede kriminalforsorgsområdernes opmærksomhed på, at sager vedrørende klager og lignende over personalets adfærd, hvor der rejses spørgsmål om, hvorvidt en indsat har været udsat for overgreb mv., skal behandles bl.a. i overensstemmelse med

- undersøgelsesprincippet i dansk forvaltningsret, hvorefter det påhviler en forvaltningsmyndighed at oplyse en sag så langt, som det er nødvendigt for at træffe en forsvarlig afgørelse, jf. pkt. 2 nedenfor, og
- internationale normer og standarder vedrørende undersøgelse af oplysninger om mishandling af frihedsberøvede personer, herunder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og artikel 12-13 i FN's konvention om forbud mod tortur m.v.

2. Sagens oplysning og behandling

I sager, hvor en indsat har klaget over at være blevet udsat for overgreb m.v. fra ansatte i kriminalforsorgen, eller hvor der på anden vis er opstået spørgsmål om overgreb m.v. mod indsatte, skal kriminalforsorgsområderne iagttage nedenstående retningslinjer og principper.

2.1. Sagens oplysning

Internationale normer om forbud mod tortur m.v., herunder FN's konvention om forbud mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, indebærer en særlig pligt for myndighederne til at undersøge påståede lovovertrædelser.

Det er endvidere et grundlæggende princip i dansk forvaltningsret, at det påhviler den enkelte forvaltningsmyndighed selv at fremskaffe de fornødne oplysninger om en sag. En sag skal således undersøges af myndigheden så langt, som det er nødvendigt for at træffe en forsvarlig afgørelse.

Hvad der skal anses for en fuldt forsvarlig oplysning af en sag afhænger af sagens karakter. Kravene til undersøgelsesernes udstrækning og sikkerheden for de relevante oplysningers rigtighed øges, jo mere betydningsfulde eller indgribende afgørelser, der er tale om.

Endvidere er en forvaltningsmyndighed forpligtet til at anvende det eller de lovlige sagsoplysningsmidler, som i den konkrete sag er relevante for at oplyse sagen tilstrækkeligt. Dette kan også omfatte optagelser fra videokameraer og indhentelse af forklaringer fra vidner.

2.2. Iværksættelse af en "effektiv undersøgelse"

Hvis en indsat klager over at være blevet udsat for overgreb m.v. fra ansatte, hvis ansatte eller medindsatte oplyser, at der er sket overgreb, eller der på anden vis er opstået spørgsmål herom, skal der iværksættes

en "effektiv undersøgelse" af sagen. Dette fremgår således af generelle standarder, som er udarbejdet af Europarådets torturkomité (CPT), at der bør iværksættes en effektiv undersøgelse, når der fremsættes troværdige oplysninger om mishandling af en frihedsberøvet person. Dette gælder uanset, om der er indgivet en formel klage herom.

Med "overgreb m.v." sigtes her ikke kun til de typer af indgreb, som er beskrevet i kapitel 10 i straffuldbyrdelsesloven (f.eks. magtanvendelse og anbringelse i sikringscelle). Også øvrige sager, som omhandler oplysninger om, at personalets adfærd har resulteret i anden nedværdigende og/eller umenneskelig behandling m.v. af en indsat, er således omfattet. Det kan f.eks. være oplysning om, at personalet som led i nedværdigende behandling af en indsat uretmæssigt har overført den pågældende til lukket regi eller truffet afgørelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang.

En effektiv undersøgelse indebærer bl.a., at der tages de rette skridt til at sikre beviser ved at interviewe både ofre, mistænkte og øjenvidner, som f.eks. kan være andet personale og/eller medindsatte, samt ved anvendelse af videooptagelser, hvis der foreligger sådanne. I den forbindelse bemærkes også, at undersøgelsen skal ske hurtigst muligt, idet dette kan være afgørende for at sikre disse beviser.

En effektiv undersøgelse indebærer endvidere, at undersøgelsen og bedømmelsen af sagen skal baseres på saglige hensyn, og at der således ikke må kunne opstå tvivl om de pågældendes upartiskhed og dermed mistanke om, at afgørelsen vil blive påvirket af uvedkommende hensyn. For at sikre dette, fastslår reglerne om inhabilitet derfor, at den, der har en særlig interesse i sagens udfald, ikke må træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag, jf. forvaltningslovens § 3. Som eksempel kan det nævnes, at det personale, der har været involveret i en episode med magtanvendelse, ikke må forestå en eventuel efterfølgende undersøgelse og bedømmelse af sagen.

2.3. Notatpligt og journalisering

Efter offentlighedslovens § 13, stk. 1, gælder en notatpligt, hvorefter en myndighed, når den mundtligt eller på anden måde bliver bekendt med oplysninger om en sags faktiske grundlag, har pligt til at notere sådanne oplysninger, når de er af betydning for sagens afgørelse. Notatpligten gælder uanset, om der i den konkrete sag træffes en afgørelse, eller om sagen henlægges, uden at der rent faktisk træffes en realitetsafgørelse.

Afgørende for, om der er tale om "en sags faktiske grundlag", er, om oplysningen er af en sådan karakter, at den bidrager til at supplere sagens bevismæssige grundlag eller i øvrigt tilvejebringes for at skabe klarhed med hensyn til sagens faktiske omstændigheder. På denne baggrund omfatter notatpligten "egentlige faktuelle" oplysninger, dvs. oplysninger om gjorte iagttagelser, resultatet af foretagne undersøgelser samt modtagelse af oplysninger vedrørende et bestemt hændelsesforløb.

Kriminalforsorgsområderne skal derudover sikre, at der generelt sker sagsoprettelse og journalisering, således at vidneforklaringer, videooptagelser, notater, rapporter m.v. gemmes.

2.4. Vejledning af den indsatte

Folketingets Ombudsmand har i forbindelse med et tilsynsbesøg anbefalet, at de indsatte, f.eks. i husordenen, gøres bekendt med den ulovbestemte adgang til at klage til ledelsen over de ansattes adfærd. Hvis

det ikke allerede fremgår af husordenerne, skal Kriminalforsorgsområderne være opmærksomme på at få skrevet ind i disse, at de indsatte generelt har denne ulovbestemte klageadgang over ansattes adfærd.

2.5. Afhøring m.v. af personale

I sager, hvor en indsat klager over at være blevet udsat for overgreb m.v. fra ansatte, eller der på anden vis er opstået spørgsmål herom, skal kriminalforsorgsområdet overveje, om det giver anledning til at antage, at den ansatte kan have begået eller medvirket til, at der er begået fejl eller forsømmelser, der kan medføre et disciplinært eller strafferetligt ansvar.

Kriminalforsorgsområdet skal i givet fald følge retningslinjerne i vejledning af 1. december 2010 om afvikling af tjenstlige samtaler og afhøringer m.v. Vejledningen kan findes på kriminalforsorgens intranet under: Medarbejdere, Regler og Vejledninger, Administrativ Regelsamling, Tjenesteforseelser.

Det bemærkes i den forbindelse, at bl.a. sager, der kan være forbundet med sigtelse for strafbart forhold, indberettes til Direktoratet for Kriminalforsorgen, som tager stilling til, hvad der videre skal ske i sagen.

Af ovennævnte vejledning fremgår, hvilken form for samtale kriminalforsorgsområdet skal vælge, hvis der skal afholdes en formel samtale med en medarbejder, og hvilke formkrav der skal overholdes. Om samtaleformen gælder følgende:

En *tjenstlig samtale* anvendes, hvis der søges afdækket og klarlagt et hændelsesforløb, og der ikke er anledning til at antage, at den medarbejder, der afholdes samtale med, kan have begået eller medvirket til, at der er begået fejl eller forsømmelser, der kan medføre et disciplinært eller strafferetligt ansvar. Denne form for samtale anvendes f.eks., hvis en medarbejder skal udtale sig om et hændelsesforløb, eksempelvis en magtanvendelse, og den pågældende skal bidrage til sagens oplysning (vidnesamtale). Det forudsættes, at der ikke er grund til at antage, at medarbejderen selv har begået fejl eller forsømmelser. Hvis der under samtalen fremkommer oplysninger eller andet, der giver anledning til at antage, at medarbejderen kan have begået eller medvirket til, at der er begået fejl eller forsømmelser, der kan medføre et disciplinært eller strafferetligt ansvar, afbrydes samtalen.

En *tjenstlig afhøring* anvendes, hvis der er anledning til at antage, at medarbejderen kan have begået eller medvirket til, at der er begået fejl eller forsømmelser, der kan medføre et disciplinært eller strafferetligt ansvar. Det kan f.eks. være i situationer, hvor der er mistanke om, at en medarbejder har overtrådt kriminalforsorgens regelsæt.

Direktoratet for Kriminalforsorgen, den 22. februar 2018

THORKILD FOGDE

/ Jakob Schiøler